

ৰাষ্ট্ৰসংঘৰ ছয়টা প্ৰধান অংগ: গঠন আৰু কাৰ্যাৱলী:

ৰাষ্ট্ৰসংঘ (United Nations—UN) ১৯৪৫ চনৰ ২৪ অক্টোবৰত দ্বিতীয় বিশ্বযুদ্ধৰ পিছত প্ৰতিষ্ঠা কৰা হৈছিল। ইয়াৰ মূল উদ্দেশ্য হৈছে আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় শান্তি আৰু নিৰাপত্তা বজাই ৰখা, ৰাষ্ট্ৰসমূহৰ মাজত বন্ধুত্বপূৰ্ণ সম্পৰ্ক স্থাপন কৰা, আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় সহযোগিতা বৃদ্ধি কৰা, মানৱ অধিকাৰ আৰু মৌলিক স্বাধীনতাৰ প্ৰতি সন্মান বৃদ্ধি কৰা আৰু বিশ্বব্যাপী অৰ্থনৈতিক-সামাজিক উন্নয়ন সাধন কৰা।

ৰাষ্ট্ৰসংঘৰ ছয়টা প্ৰধান অংগ হৈছে— সাধাৰণ সভা, নিৰাপত্তা পৰিষদ, অৰ্থনৈতিক আৰু সামাজিক পৰিষদ, আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় ন্যায়ালয়, সচিবালয় আৰু ন্যাস পৰিষদ। প্ৰতিটো অংগৰ নিজস্ব গঠন, ক্ষমতা আৰু কাৰ্য আছে যদিও তেওঁলোকে পৰস্পৰৰ সৈতে সমন্বয় কৰি কাম কৰে।

১. সাধাৰণ সভা (General Assembly)

সাধাৰণ সভা ৰাষ্ট্ৰসংঘৰ আটাইতকৈ ব্যাপক প্ৰতিনিধিত্বমূলক অংগ। ইয়াত ৰাষ্ট্ৰসংঘৰ সকলো সদস্য ৰাষ্ট্ৰই অংশগ্ৰহণ কৰে। বৰ্তমান ৰাষ্ট্ৰসংঘৰ ১৯৩খন সদস্য ৰাষ্ট্ৰ সাধাৰণ সভাৰ সদস্য। প্ৰতিখন ৰাষ্ট্ৰৰ এটা ভোট থাকে। ইয়াৰ ফলত সৰু-বড় সকলো ৰাষ্ট্ৰই আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় বিষয়ত নিজৰ মতামত প্ৰকাশ কৰাৰ সুযোগ লাভ কৰে।

সাধাৰণ সভাৰ অধিৱেশন সাধাৰণতে প্ৰতি বছৰে অনুষ্ঠিত হয়। বিশ্বৰ বিভিন্ন দেশৰ ৰাষ্ট্ৰপ্ৰধান, চৰকাৰৰ মুৰব্বী আৰু বৈদেশিক মন্ত্ৰীসকলে ইয়াত অংশগ্ৰহণ কৰি আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় গুৰুত্বপূৰ্ণ বিষয়ত আলোচনা কৰে।

গঠন: সাধাৰণ সভাৰ এজন সভাপতি থাকে, যিজনক প্ৰতিটো অধিৱেশনৰ বাবে নিৰ্বাচন কৰা হয়। ইয়াৰ কাম-কাজ বিভিন্ন কমিটি আৰু সহায়ক সংস্থাৰ জৰিয়তে সম্পন্ন কৰা হয়।

ইয়াৰ ছয়খন মুখ্য কমিটি হৈছে—

- নিৰন্তৰীকৰণ আৰু আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় নিৰাপত্তা সম্পৰ্কীয় কমিটি
- অৰ্থনৈতিক আৰু বিত্তীয় কমিটি
- সামাজিক, মানৱীয় আৰু সাংস্কৃতিক বিষয়ৰ কমিটি
- বিশেষ ৰাজনৈতিক আৰু উপনিৱেশমুক্তকৰণ বিষয়ৰ কমিটি
- প্ৰশাসনিক আৰু বাজেট বিষয়ৰ কমিটি
- আইন বিষয়ৰ কমিটি

কাৰ্যাৱলী:

1. আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় বিষয় আলোচনা: সাধাৰণ সভাই বিশ্বৰ ৰাজনৈতিক, অৰ্থনৈতিক, সামাজিক, সাংস্কৃতিক, পৰিৱেশ আৰু মানৱ অধিকাৰ সম্পৰ্কীয় বিষয় আলোচনা কৰে।
2. আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় শান্তি আৰু নিৰাপত্তা: শান্তি আৰু নিৰাপত্তা সম্পৰ্কীয় বিষয় আলোচনা কৰি প্ৰয়োজন অনুসৰি সদস্য ৰাষ্ট্ৰ আৰু নিৰাপত্তা পৰিষদলৈ পৰামৰ্শ আগবঢ়াব পাৰে।
3. বাজেট অনুমোদন: ৰাষ্ট্ৰসংঘৰ নিয়মীয়া বাজেট অনুমোদন কৰা আৰু সদস্য ৰাষ্ট্ৰসমূহৰ বিত্তীয় অৱদান নিৰ্ধাৰণ কৰা সাধাৰণ সভাৰ গুৰুত্বপূৰ্ণ কাম।
4. নিৰ্বাচন: নিৰাপত্তা পৰিষদৰ অস্থায়ী সদস্য আৰু বিভিন্ন ৰাষ্ট্ৰসংঘৰ সংস্থাৰ সদস্য নিৰ্বাচন কৰে।
5. মহাসচিবৰ নিযুক্তি: নিৰাপত্তা পৰিষদৰ সুপাৰিশৰ ভিত্তিত সাধাৰণ সভাই মহাসচিব নিযুক্ত কৰে।
6. আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় সহযোগিতা: অৰ্থনৈতিক, সামাজিক, সাংস্কৃতিক, শৈক্ষিক আৰু স্বাস্থ্য সম্পৰ্কীয় ক্ষেত্ৰত আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় সহযোগিতা বৃদ্ধি কৰে।

7. মানৱ অধিকাৰ: মানৱ অধিকাৰ আৰু মৌলিক স্বাধীনতা ৰক্ষাৰ বাবে আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় মানদণ্ড আৰু নীতি বিকাশত সহায় কৰে।

২. নিৰাপত্তা পৰিষদ (Security Council)

নিৰাপত্তা পৰিষদ হৈছে ৰাষ্ট্ৰসংঘৰ আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় শান্তি আৰু নিৰাপত্তা ৰক্ষাৰ বাবে দায়বদ্ধ প্ৰধান অংগ। কোনো ৰাষ্ট্ৰৰ মাজত যুদ্ধ, সংঘাত বা আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় শান্তিৰ প্ৰতি ভাবুকি সৃষ্টি হ'লে নিৰাপত্তা পৰিষদে ব্যৱস্থা গ্ৰহণ কৰিব পাৰে।

গঠন: নিৰাপত্তা পৰিষদত মুঠ ১৫খন সদস্য ৰাষ্ট্ৰ থাকে। ৫খন স্থায়ী সদস্য ৰাষ্ট্ৰ হৈছে- চীন, ফ্ৰান্স, ৰাছিয়া, আমেৰিকা, ইংলেণ্ড। ইয়াৰ উপৰি ১০খন অস্থায়ী সদস্য ৰাষ্ট্ৰ থাকে। তেওঁলোকক সাধাৰণ সভাই দুবছৰৰ বাবে নিৰ্বাচন কৰে।

ভেটো ক্ষমতা: পাঁচখন স্থায়ী সদস্যৰ ভেটো ক্ষমতা আছে। আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় শান্তি আৰু নিৰাপত্তা সম্পৰ্কীয় গুৰুত্বপূৰ্ণ প্ৰস্তাৱৰ ক্ষেত্ৰত কোনো স্থায়ী সদস্যই ভেটো প্ৰয়োগ কৰিলে সেই প্ৰস্তাৱ গৃহীত নহব পাৰে।

কাৰ্যাৱলী:

1. শান্তি আৰু নিৰাপত্তা ৰক্ষা: বিশ্বৰ কোনো অঞ্চলত সংঘাত বা যুদ্ধৰ সম্ভাৱনা সৃষ্টি হ'লে পৰিষদে বিষয়টো পৰ্যালোচনা কৰে।
2. বিবাদৰ শান্তিপূৰ্ণ সমাধান: আলোচনা, মধ্যস্থতা, আলোচনা-চুক্তি আৰু অন্যান্য শান্তিপূৰ্ণ উপায়েৰে বিবাদ সমাধানৰ চেষ্টা কৰে।
3. নিষেধাজ্ঞা: শান্তিৰ প্ৰতি ভাবুকি সৃষ্টি কৰা ৰাষ্ট্ৰ বা সংগঠনৰ বিৰুদ্ধে অৰ্থনৈতিক আৰু কূটনৈতিক নিষেধাজ্ঞা আৰোপ কৰিব পাৰে।
4. শান্তিৰক্ষা অভিযান: সংঘাতপূৰ্ণ অঞ্চলত ৰাষ্ট্ৰসংঘৰ শান্তিৰক্ষা বাহিনী মোতায়েন কৰিব পাৰে।
5. সামৰিক ব্যৱস্থা: বিশেষ পৰিস্থিতিত আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় শান্তি পুনৰ প্ৰতিষ্ঠাৰ বাবে সামৰিক ব্যৱস্থা গ্ৰহণৰ অনুমোদন দিব পাৰে।
6. নতুন সদস্যৰ ভৰ্তি: নতুন ৰাষ্ট্ৰক ৰাষ্ট্ৰসংঘৰ সদস্য হিচাপে গ্ৰহণৰ বাবে সাধাৰণ সভালৈ সুপাৰিশ কৰে।
7. মহাসচিবৰ ক্ষেত্ৰত ভূমিকা: মহাসচিব পদৰ বাবে প্ৰাৰ্থী সাধাৰণ সভালৈ সুপাৰিশ কৰে।

৩. অৰ্থনৈতিক আৰু সামাজিক পৰিষদ (ECOSOC)

অৰ্থনৈতিক আৰু সামাজিক পৰিষদ ৰাষ্ট্ৰসংঘৰ অৰ্থনৈতিক, সামাজিক আৰু উন্নয়নমূলক কাম-কাজৰ সমন্বয় সাধন কৰা প্ৰধান অংগ। বিশ্বৰ দৰিদ্ৰতা, নিবনুৱা সমস্যা, অসমতা, শিক্ষা, স্বাস্থ্য, পৰিৱেশ আৰু বহনক্ষম উন্নয়নৰ দৰে বিষয় ইয়াৰ কাৰ্যক্ষেত্ৰৰ অন্তৰ্গত।

গঠন: ECOSOC-ত ৫৪খন সদস্য ৰাষ্ট্ৰ থাকে। সাধাৰণ সভাই সদস্যসকলক নিৰ্বাচন কৰে আৰু প্ৰতিজন সদস্যৰ কাৰ্যকাল তিনিবছৰ। ই ৰাষ্ট্ৰসংঘৰ বিভিন্ন বিশেষায়িত সংস্থা আৰু কাৰ্যসূচীৰ সৈতে সমন্বয় কৰি কাম কৰে।

কাৰ্যাৱলী:

1. অৰ্থনৈতিক উন্নয়ন: বিশ্বব্যাপী অৰ্থনৈতিক উন্নয়ন আৰু আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় অৰ্থনৈতিক সহযোগিতা বৃদ্ধি কৰে।

2. দৰিদ্ৰতা দূৰীকৰণ: দৰিদ্ৰতা আৰু অৰ্থনৈতিক অসমতা হ্ৰাসৰ বাবে বিভিন্ন নীতি আৰু কাৰ্যসূচীক উৎসাহিত কৰে।
3. সামাজিক উন্নয়ন: শিক্ষা, স্বাস্থ্য, নিয়োগ, সামাজিক সুৰক্ষা আৰু জীৱন-যাপনৰ মান উন্নয়নৰ ক্ষেত্ৰত কাম কৰে।
4. বহনক্ষম উন্নয়ন: ৰাষ্ট্ৰসংঘৰ ১৭টা Sustainable Development Goals (SDGs) ৰূপায়ণ আৰু পৰ্যালোচনাত গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা পালন কৰে।
5. আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় সমন্বয়: ৰাষ্ট্ৰসংঘৰ বিভিন্ন সংস্থা আৰু আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় প্ৰতিষ্ঠানৰ অৰ্থনৈতিক আৰু সামাজিক কাৰ্যৰ মাজত সমন্বয় সাধন কৰে।
6. গৱেষণা: অৰ্থনৈতিক আৰু সামাজিক বিষয়ৰ ওপৰত অধ্যয়ন, গৱেষণা আৰু প্ৰতিবেদন প্ৰস্তুত কৰে।
7. NGO-ৰ সৈতে সহযোগিতা: বেচৰকাৰী সংগঠন আৰু অন্যান্য সামাজিক প্ৰতিষ্ঠানক ৰাষ্ট্ৰসংঘৰ কাম-কাজত অংশগ্ৰহণৰ সুযোগ দিয়ে।

৪. আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় ন্যায়ালয় (International Court of Justice—ICJ)

আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় ন্যায়ালয় (ICJ) হৈছে ৰাষ্ট্ৰসংঘৰ প্ৰধান ন্যায়িক অংগ। ইয়াৰ মুখ্য কাৰ্যালয় নেদাৰলেণ্ডছৰ দ্য হেগত অৱস্থিত। ই মূলতঃ ৰাষ্ট্ৰসমূহৰ মাজৰ আইনী বিবাদ নিষ্পত্তি কৰে। ইয়াৰ কাম আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় আইনৰ ওপৰত ভিত্তি কৰি পৰিচালিত হয়।

গঠন: ICJ-ত ১৫জন ন্যায়াধীশ থাকে। তেওঁলোকক সাধাৰণ সভা আৰু নিৰাপত্তা পৰিষদে নিৰ্বাচন কৰে। প্ৰতিজন ন্যায়াধীশৰ কাৰ্যকাল ৯ বছৰ। ন্যায়াধীশসকলে নিজ নিজ দেশৰ চৰকাৰৰ প্ৰতিনিধি হিচাপে নহয়, স্বাধীন ন্যায়াধীশ হিচাপে কাম কৰে।

কাৰ্য্যৱলী:

1. আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় বিবাদ নিষ্পত্তি: ৰাষ্ট্ৰসমূহৰ মাজত হোৱা সীমা, ভূখণ্ড, চুক্তি, সামুদ্ৰিক অধিকাৰ আদি আইনী বিবাদ নিষ্পত্তি কৰে।
2. আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় আইনৰ ব্যাখ্যা: বিভিন্ন আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় চুক্তি আৰু আইনী নীতিৰ ব্যাখ্যা আগবঢ়ায়।
3. পৰামৰ্শমূলক মতামত: ৰাষ্ট্ৰসংঘৰ অনুমোদিত অংগ বা বিশেষায়িত সংস্থাই আইনী বিষয়ত মতামত বিচাৰিলে ICJ-এ পৰামৰ্শমূলক মতামত দিব পাৰে।
4. শান্তিপূৰ্ণ বিবাদ নিষ্পত্তি: ৰাষ্ট্ৰসমূহক যুদ্ধ বা সংঘাতৰ পৰিৱৰ্তে আইনী পদ্ধতিৰে বিবাদ সমাধানৰ সুযোগ দিয়ে।

৫. সচিবালয় (Secretariat)

সচিবালয় হৈছে ৰাষ্ট্ৰসংঘৰ প্ৰধান প্ৰশাসনিক আৰু কাৰ্য্যকৰী অংগ। ৰাষ্ট্ৰসংঘৰ দৈনন্দিন কাম-কাজ, সভা, নথিপত্ৰ, গৱেষণা, প্ৰশাসন আৰু বিভিন্ন কাৰ্যসূচী ৰূপায়ণত সচিবালয়ে সহায় কৰে।

গঠন: সচিবালয়ৰ মুৰব্বী হৈছে ৰাষ্ট্ৰসংঘৰ মহাসচিব (Secretary-General)। মহাসচিবক নিৰাপত্তা পৰিষদৰ সুপাৰিশৰ ভিত্তিত সাধাৰণ সভাই নিযুক্ত কৰে। সচিবালয়ত বিভিন্ন দেশৰ আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় কৰ্মচাৰী আৰু বিষয়াসকলে কাম কৰে।

কাৰ্য্যৱলী:

1. প্ৰশাসনিক কাম: ৰাষ্ট্ৰসংঘৰ বিভিন্ন সভা আৰু কাৰ্যসূচীৰ প্ৰশাসনিক কাম সম্পন্ন কৰে।

2. নথিপত্ৰ প্ৰস্তুতি: সাধাৰণ সভা, নিৰাপত্তা পৰিষদ আৰু অন্যান্য অংগৰ সভাৰ বাবে নথি আৰু প্ৰতিবেদন প্ৰস্তুত কৰে।
3. গৱেষণা আৰু তথ্য: আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় সমস্যা সম্পৰ্কে গৱেষণা আৰু তথ্য সংগ্ৰহ কৰে।
4. শান্তিৰক্ষা কাৰ্যসূচী: শান্তিৰক্ষা অভিযান আৰু অন্যান্য আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় কাৰ্যসূচী পৰিচালনাত সহায় কৰে।
5. কূটনৈতিক ভূমিকা: মহাসচিবে সংঘাতৰ সমাধান, মধ্যস্থতা আৰু শান্তি স্থাপনৰ ক্ষেত্ৰত কূটনৈতিক ভূমিকা পালন কৰে।
6. ৰাষ্ট্ৰসংঘৰ সিদ্ধান্ত ৰূপায়ণ: বিভিন্ন অংগই গ্ৰহণ কৰা সিদ্ধান্ত আৰু কাৰ্যসূচী ৰূপায়ণত প্ৰশাসনিক সহায় আগবঢ়ায়।

৬. ন্যাস পৰিষদ (Trusteeship Council)

ন্যাস পৰিষদ ৰাষ্ট্ৰসংঘৰ ছয়টা প্ৰধান অংগৰ অন্যতম। ইয়াৰ সৃষ্টি হৈছিল দ্বিতীয় বিশ্বযুদ্ধৰ পিছত ন্যাস ব্যৱস্থাৰ অধীনত থকা অঞ্চলসমূহক স্ব-শাসন আৰু স্বাধীনতাৰ বাবে প্ৰস্তুত কৰাৰ উদ্দেশ্যে। দ্বিতীয় বিশ্বযুদ্ধৰ পিছত কিছুমান অঞ্চল স্বাধীনভাৱে শাসন কৰিবলৈ সম্পূৰ্ণৰূপে সক্ষম নাছিল। সেই অঞ্চলসমূহৰ প্ৰশাসন আৰু উন্নয়ন তদাৰক কৰাৰ বাবে ৰাষ্ট্ৰসংঘৰ ন্যাস ব্যৱস্থা সৃষ্টি কৰা হৈছিল।

কাৰ্য্যৱলী:

1. ন্যাসভুক্ত অঞ্চলৰ প্ৰশাসন তদাৰক: ন্যাসভুক্ত অঞ্চলসমূহৰ প্ৰশাসন সঠিকভাৱে চলিছে নে নাই পৰ্যবেক্ষণ কৰিছিল।
2. স্ব-শাসনৰ বিকাশ: স্থানীয় জনসাধাৰণক ৰাজনৈতিকভাৱে অধিক সক্ষম কৰি স্ব-শাসনৰ বাবে প্ৰস্তুত কৰিছিল।
3. স্বাধীনতাৰ বাবে প্ৰস্তুতি: ন্যাসভুক্ত অঞ্চলসমূহক ধীৰে ধীৰে স্বাধীন ৰাষ্ট্ৰ হিচাপে গঢ়ি তোলাত সহায় কৰিছিল।
4. অৰ্থনৈতিক আৰু সামাজিক উন্নয়ন: ন্যাসভুক্ত অঞ্চলসমূহৰ শিক্ষা, স্বাস্থ্য, অৰ্থনীতি আৰু সামাজিক উন্নয়ন পৰ্যবেক্ষণ কৰিছিল।
5. প্ৰতিবেদন পৰীক্ষা: ন্যাসভুক্ত অঞ্চলসমূহৰ প্ৰশাসন সম্পৰ্কে প্ৰতিবেদন পৰীক্ষা কৰিছিল।

ছয়টা অংগৰ সামগ্ৰিক ভূমিকা

অংগ	মূল দায়িত্ব	গঠন
• সাধাৰণ সভা	আলোচনা, নীতি, বাজেট আৰু আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় সহযোগিতা	১৯৩ সদস্য ৰাষ্ট্ৰ
• নিৰাপত্তা পৰিষদ	আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় শান্তি আৰু নিৰাপত্তা	১৫ সদস্য
• ECOSOC	অৰ্থনৈতিক আৰু সামাজিক উন্নয়ন	৫৪ সদস্য
• ICJ	আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় আইনী বিবাদ নিষ্পত্তি	১৫ ন্যায়াধীশ
• সচিবালয়	প্ৰশাসন আৰু কাৰ্য্যকৰী কাম	মহাসচিবৰ নেতৃত্বত
• ন্যাস পৰিষদ	ন্যাসভুক্ত অঞ্চলৰ স্ব-শাসন আৰু স্বাধীনতা	-----

ৰাষ্ট্ৰসংঘৰ ছয়টা প্ৰধান অংগৰ প্ৰতিটোৱে আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় ব্যৱস্থাৰ একোটা বিশেষ ক্ষেত্ৰত গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা পালন কৰে। সাধাৰণ সভাই বিশ্বৰ সদস্য ৰাষ্ট্ৰসমূহক আলোচনাৰ মঞ্চ প্ৰদান কৰে, নিৰাপত্তা পৰিষদে আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় শান্তি আৰু নিৰাপত্তা ৰক্ষা কৰে, ECOSOC-এ অৰ্থনৈতিক আৰু সামাজিক উন্নয়নৰ সমন্বয় সাধন কৰে, ICJ-এ আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় আইন অনুসৰি বিবাদ নিষ্পত্তি কৰে, সচিবালয়ে ৰাষ্ট্ৰসংঘৰ প্ৰশাসনিক আৰু

কাৰ্যকৰী কাম-কাজ পৰিচালনা কৰে আৰু ন্যাস পৰিষদে ন্যাসভুক্ত অঞ্চলসমূহৰ স্ব-শাসন আৰু স্বাধীনতা লাভৰ প্ৰক্ৰিয়াত ঐতিহাসিকভাৱে সহায় কৰিছিল।

সেয়েহে, এই ছয়টা অংগৰ সমন্বিত কাৰ্যকলাপৰ জৰিয়তে ৰাষ্ট্ৰসংঘই বিশ্ব শান্তি, নিৰাপত্তা, আন্তঃৰাষ্ট্ৰীয় সহযোগিতা, উন্নয়ন, মানৱ অধিকাৰ আৰু আইনৰ শাসন প্ৰতিষ্ঠাৰ লক্ষ্য আগুৱাই নিয়ে।